

DOI 10.31558/2307-2318.2021.1.15

УДК 711.454 (477.63-25)

JEL: N94, O18, P25, R58

Біркентале В.В.,*к.е.н., доцент, доцент ДонНУ імені Василя Стуса,*

ORCID 0000-0003-0679-2689

v.birkentale@donnu.edu.ua**Лісогорська Т.В.,***здобувачка ДонНУ імені Василя Стуса,*lisohorska.t@donnu.edu.ua

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРІОРИТЕТИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСТА ДНІПРА

Робота присвячена теоретико-методологічним та прикладним аспектам дослідження такої актуальної проблеми на рівні мезоекономіки як просторовий розвиток міст. Проаналізовано сучасні тенденції в стратегічному плануванні просторового розвитку територій на прикладі міста Дніпра. Порівняльний аналіз двох стратегічних планів міста показав, що в новій «Стратегії Дніпра 2030» більше уваги приділяється висвітленню проблем території та напрямам їх вирішення. Пріоритетами міста на наступне десятиріччя визначено: інноваційність, комфорт та ідентичність. Доведено, що досягнення економічного розвитку і підвищення конкурентоспроможності міста Дніпра знаходяться у щільному зв'язку з оптимізацією використання наявної території міста, вирішенням проблем містобудування і екології. Стратегічною метою просторового розвитку міста Дніпра є забезпечення його конкурентоспроможності не лише у межах України, а й у світі. Проаналізовано узгодженість стратегічних напрямів і цілей Стратегії-2030 з оновленим Генеральним планом міста і найбільш пріоритетними для міста Цілями сталого розвитку.

Ключові слова: просторовий розвиток, місцевий економічний розвиток, стратегічне планування, стратегія, сталий розвиток, конкурентоспроможність території, місто, містобудування, екологічні проблеми.

Рис. - 1, Табл. - 3, Літ. - 26.

Постановка проблеми. Трансформаційні тенденції останніх десятиліть свідчать про активізацію процесів глобалізації та регіоналізації, що суттєво позначається на умовах забезпечення конкурентоспроможності територій на різних рівнях. Модель територіального розвитку базується на створенні ефективної продуктивної сутності, яка є закріпленою в певному географічному просторі. Концепція «місцевого розвитку» передбачає існування системи, яка визначає ефективність відносин - не тільки ринкових, а, в першу чергу, між групами людей щодо розвитку і добробуту території.

Стратегічні пріоритети державної регіональної політики актуалізують завдання підвищення конкурентоспроможності кожного регіону. А досвід розвинених країн світу демонструє зростання ролі міст і переміщення уваги на місцевий економічний розвиток. Міста перетворилися на основну форму розселення на планеті.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тематика дослідження є достатньо висвітленою, особливо серед закордонних вчених. Ще у роботах А. Скотта і М. Сторпера

зазначалося, що «розвиток у будь-якій країні завжди характеризують істотні варіації в інтенсивності та характері економічного запиту від однієї території до іншої» [1]. Міста та регіони в їхніх роботах вважаються основними суб'єктами, що формують процеси розвитку в цілому. З точки зору М. Сторпера, регіональна економіка та економічна географія визначили появу гетеродоксної парадигми розвитку регіонів в глобальному середовищі, яка суттєво трансформує традиційний погляд на економічний розвиток – як на рівні регіонів і націй, так і на глобальному рівні.

Неортодоксальні теорії розвитку територій представлені А. Хіршманом, Дж. Мюрдалем та їх послідовниками і ґрунтуються на понятті кругової та кумулятивної причинної обумовленості в географічному просторі [2, 3]. Розвиток цієї теорії призвів до появи теорій про полюси зростання та їх географічне вираження - регіональні центри зростання. Полюси зростання і центри зростання були широко використані при формулюванні політики розвитку у післявоєнний період.

Переваги синергетичного ефекту спільних дій регіональних суб'єктів, у порівнянні розрізною діяльністю компаній повністю узгоджуються з висновками теорії ендегенного економічного зростання Р. Лукаса і П. Ромера [4-5].

Регіональна економіка як самостійна галузь світової економічної думки отримала визнання порівняно нещодавно, але її теоретико-методологічні основи були закладені і сформовані набагато раніше – такими засновниками ринкової теорії розміщення виробництва як: Й. Тюнен, А. Вебер, А. Гетнер, А. Льош, В. Кристаллер. Засновником регіональної науки вважається американський економіст і географ, ключовий представник школи просторового аналізу У. Айзард [6-7], який запропонував інтегральну територіальну модель соціально-економічного життя суспільства.

В Україні питанням просторового розвитку присвятили свої дослідження М. Данилишин, Ю. Стадницький, П. Захарченко, Т. Несторенко, І. Бистряков, О. Дацій, Т. Данилович, О. Музиченко, В. Войцеховська, А. Симак, О. Ткачук й інші [6-7]. Адаптацією світової практики з МЕР до реалій України, удосконаленням методології стратегічного планування територій займаються вчені і практики, які у якості експертів міжнародних організацій і проектів міжнародної технічної допомоги поширюють знання і досвід, беруть участь в робочих групах з розробки стратегій МЕР - В. Вакуленко, О. Берданова, Н. Балдич, Н. Гринчук, І. Лепьошкін, Л. Чорній та інші [8-11].

В той же час, вимоги до реалізації концепції сталого розвитку, зміна стратегічних пріоритетів і цілей в державній регіональній політиці, чинники екзогенного і ендегенного характеру, тривале неврахування просторових чинників вимагають підвищення уваги в дослідженнях до просторових аспектів місцевого економічного розвитку (МЕР), удосконалення методології стратегічного планування територій, необхідності коригування та узгодження стратегій і містобудівної документації.

Метою дослідження є проведення компаративного аналізу - визначення особливостей і тенденцій просторового розвитку міста Дніпра протягом 2010-2020 рр. та чинників, що обумовлюють зміну стратегічних пріоритетів на перспективу.

Виклад основного матеріалу. Найголовнішими сучасними трендами подальшого розвитку людства, на думку експертів, будуть: урбанізація, глобалізація, регіоналізація, глокалізація [9]. Оптимальне поєднання економічної, соціальної, екологічної, інноваційної сфери територіального утворення/громади, їх взаємодія та збалансований взаємовплив є пріоритетним завданням державної регіональної політики з просторового розвитку. Реалізація державної регіональної економічної політики проявляється через цілеспрямовану діяльність держави по управлінню соціальним, економічним, екологічним розвитком регіонів.

Досвід розвинених країн світу демонструє зростання ролі міст і переміщення уваги на місцевий економічний розвиток. МЕР - це постійна синергія державної та місцевої влади, дій бізнес-спільноти, громадянського суспільства та наукових кіл, метою якої є покращення якості життя й економічного потенціалу конкретної громади. Індикатором МЕР є зростання добробуту населення території та найповніше задоволення його потреб [9]. Міжнародний досвід стратегічного планування розвитку міст демонструє такі пріоритети просторового розвитку як ревіталізація, відновлення, модернізація міських зон і колишніх промислових об'єктів, диференціація районів міста, створення/розширення зелених зон. Наприклад, Стратегії розвитку Лодзя, Берліна, Мілана і багатьох європейських міст спрямовані на забезпечення якісного життя у містах, відповідно до критеріїв сталого розвитку, в першу чергу – через зазначені інноваційні рішення у розв'язанні просторових проблем міст [10].

В умовах децентралізації, трансформації системи державного регулювання в систему публічного управління економічними системами розширилося й коло інституцій, які опікуються такими питаннями. Управління місцевим економічним розвитком може здійснювати або сама місцева влада безпосередньо через спеціальний структурний підрозділ, або певна установа чи організація від імені місцевої влади. Інституційне забезпечення МЕР в Україні включає систему державних, недержавних і муніципальних (місцевих) органів [9]. Головною метою стратегічного управління територією є оптимізація використання власних ресурсів громади та забезпечення доступу до зовнішніх ресурсів. Стратегічний план (Стратегія) розвитку територіальної громади є основним інструментом стратегічного управління.

Історія фахового відношення до місцевого економічного розвитку спрямовує нас до досвіду США і Канади, де ще з 1914 р. почали готувати фахівців-агентів з розвитку місцевих громад. Протягом останнього десятиріччя – за ініціативи державної влади та у межах міжнародних проєктів суттєво інтенсифікувалася діяльність з підготовки вітчизняних фахівців з МЕР та допомоги в питаннях стратегічного планування розвитку територій – регіонів і окремих міст. Найбільший внесок у просторовий розвиток зробили проєкти міжнародної технічної допомоги: DESPRO, U-LID, DOBRE, GIZ, PROMIC, Європейського Союзу. Так, наприклад, за період 2010-2020 рр. в Україні було реалізовано два проєкти міжнародної технічної допомоги з місцевого економічного розвитку спільно з Федерацією канадських муніципалітетів та Урядом Канади: «Місцевий економічний розвиток міст» (МЕРМ, 2010-2015 рр.), в якому взяли участь 12 міст Дніпропетровської і Львівської областей, і «Партнерство для розвитку міст» (ПРОМІС, 2016-2020 рр.), до якого було залучено ще 16 міст з 4 областей – Вінницької, Запорізької, Полтавської та Івано-Франківської. У межах партнерства було розроблено десятки стратегій для міст України – не лише комплексних, а й маркетингових, екологічних, туристичних, інноваційних, з підприємництва тощо. Удосконалювалася і методологія стратегічного планування МЕР протягом всіх цих років [9-11].

Дніпро (до червня 2016 року м. Дніпропетровськ) – одне з найбільших міст України, багатофункціональне місто обласного підпорядкування – великий адміністративний, промисловий, економічний, організаційний і культурний центр; перехрестя щільної мережі залізниць, автодоріг і повітряного транспорту; центр районної, міжрайонної і обласної систем розселення. Чисельність наявного населення міста станом на 1 січня 2021 року становила близько 981 тис. осіб.

Основними галузями економіки міста є промисловість, транспорт, торгівля та фінансові послуги. Протягом усієї історії економіка Дніпропетровська базувалася на галузях важкої промисловості: металургія, машинобудування, паливно-енергетична та хімічна галузі. Місто вже майже століття зберігає визнання центру чорної металургії. Із 215

промислових підприємств 18 належать до металургійного комплексу, які виробляють продукцію найрізноманітнішого призначення – від чавуну і сталі, до труб та багатьох видів металовиробів, з яких найпотужніші - «Металургійний завод «Дніпросталь», «Інтерпайп Нижньодніпровський трубопрокатний завод», «Євраз» та інші. Найбільше промислове підприємство міста – Державне підприємство «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О.М.Макарова» - провідне українське підприємство з виробництва ракетно-космічної техніки, що є одним зі світових лідерів у розробленні та виробництві ракетноносіїв. Інші великі підприємства: ВАТ «Дніпрококс», ВАТ «Дніпрошина», АТ «Дніпроважмаш». У товарній структурі експорту промислових підприємств переважають машини й устаткування [12]. Спеціалізація економіки міста знайшла свій відбиток й у інших назвах міста: «місто – підприємець», «українська столиця космічних технологій».

Як вже зазначалося, Дніпропетровськ був у числі перших міст, яке долучилося до міжнародних проектів з метою підняття процесу МЕР на новий, більш високий рівень. Вже у 2011 році була розпочата робота над «Стратегією розвитку Дніпропетровська до 2020 року» (далі – Стратегія-2020) - у відповідності до нормативно-правової бази, що регламентує регіональний розвиток в Україні [10-11, 13-18]. Основним завданням розробки стратегії було визначення стратегічних напрямків розвитку міста, ключових секторів економіки та галузей виробництва. Стратегія-2020 зберігала традиційні для міста сектори розвитку, а також встановлювала напрямки, перспективні у майбутньому – як для самого міста, так і з урахуванням перспектив формування Дніпровської міської агломерації. Серед іншого, планувалося максимальне використання існуючих науково-технічних, природно-ресурсних, адміністративно-політичних, соціально-економічних, міжнародних умов функціонування та розвитку міста як єдиного організму.

Стратегія повинна була врахувати як системні вади минулого, так і наслідки впливу світової економічної кризи 2008-2009 років. Важливим елементом було врахування нових завдань, пов'язаних зі зміною уявлень мешканців Дніпропетровська щодо якості життя у 2000-ні роки, у порівнянні з трансформаційними 1990-ми роками. Важливо було передбачити радикальні зміни і врахувати високий рівень інтеграції економіки міста у процеси міжнародної співпраці. При формуванні Стратегії-2020 передбачалося два сценарії розвитку.

Перший - інерційний (песимістичний) - з енергоємним, застарілим індустріальним комплексом, з обмеженим обсягом ресурсів, для якого модернізація є маловірогідною. Прогнозувалося, що: кількість населення міста постійно знижуватиметься (до чисельності менше ніж 950 тис. осіб у 2020 році); негативні тенденції спричинять також негативні екологічні та соціально-економічні тенденції; зазначені тенденції стануть причиною техногенного перенавантаження та забруднення середовища, що унеможливлуватиме розвиток міста, як фінансового та ділового міжнародного центру; відсутність ресурсозберігаючих технологій стане причиною зниження ліквідності комерційної та житлової нерухомості.

Другий сценарій – трансформаційний (оптимістичний) - передбачав трансформації економічного та суспільного характеру: спрямованість на інноваційний розвиток, прискорення темпів трансформації традиційних секторів економіки, диверсифікацію економіки, що спричинить істотне зростання валового регіонального продукту, соціальні зміни, забезпечить відтворення населення та його подальший розвиток.

На основі другого сценарію було визначено шість пріоритетів Стратегії-2020 – 3 основні стратегічні напрямки розвитку міста та 3 провідні сектори економіки. Стратегічні напрямки акцентували увагу на підвищенні конкурентоспроможності території: територія

вільного підприємництва; територія здорового довкілля; територія високоякісної міської інфраструктури. Провідними секторами економіки визначено такі: фінансові та бізнес-послуги; транспортно-логістичні послуги; економіка знань [13].

З одного боку, автори Стратегії-2020 року звертали увагу на проблемні питання у розвитку міста та не приховували проблем; план охоплював широке коло питань, а під час розробки плану було дотримано таких принципів стратегічного планування місцевого розвитку як: об'єктивність, компетентність, прозорість, комплексність, ситуаційність та спадкоємність, що дало можливість високо його оцінити (наприклад, автори Комплексної стратегії розвитку Львова на 2012-2025 роки визнали «Стратегічний план розвитку міста Дніпропетровська до 2020 року» однією з найбільш прогресивних муніципальних стратегій України). З іншого боку основним завданням розроблення Стратегії-2020 автори вважали визначення основних напрямків розвитку міста, ключових секторів економіки та галузей виробництва на основі попереднього досвіду. Нові сектори, які вже виникали у світі на той час, були враховані мало. Крім того, в якості бенчмарків бралися інші міста України, а не розвинені міста світу, з якими повинне конкурувати місто Дніпро.

Іншою проблемою попередньої Стратегії було намагання охопити всі можливі галузі життя міста. Це спричинило розпорошення зусиль та не дало можливості визначитись із найважливішими пріоритетами. На основі обраних шістьох напрямків стратегічних пріоритетів розвитку і секторів економіки були визначені 19 стратегічних та 60 оперативних цілей, що зробило «дерево цілей» надто переобтяженим і проблематичним стосовно його виконання.

Крім того, методологія впровадження Стратегії-2020 ґрунтувалася на тому, що впровадження стратегії може відбутися лише за умов об'єднання зусиль виконавців плану та всіх зацікавлених сторін. Оскільки не було створено Комітету з управління впровадженням, як це було передбачено Стратегією, відповідальність осіб, зацікавлених у її реалізації, була низькою, а цілі, які досягалися, відповідали поточним, а не стратегічним завданням.

Крім того, передбачалося, що з 2013 року почнеться новий етап доопрацювання та впровадження Стратегії- 2020, однак з різних причин цього не сталося.

В той же час, у Стратегії-2020 зазначалося, що вона є «живим документом» - її впровадження потребує гнучкого, процесного підходу, а сам документ – динамічний і такий, що має коригуватися, відповідно до мінливого середовища.

Реформа децентралізації дала позитивний результат для бюджету міста Дніпра у вигляді додаткових фінансових ресурсів. Протягом 2014-2018 років надходження доходів загального та спеціального фондів з урахуванням офіційних трансфертів до бюджету міста Дніпра збільшилися у 3,3 рази або на 9383,4 млн грн., а без урахування офіційних трансфертів – у 3,4 рази або на 6173,3 млн грн. (табл.1) [19].

Таблиця 1 - Показники дохідної частини бюджету м. Дніпра за 2014-2018 роки, млн. грн.

Найменування показника	План на рік	у т.ч. бюджет розвитку	Виконання плану	у т.ч. бюджет розвитку	Відсоток виконання плану	у т.ч. бюджет розвитку
Роки						
2014	4756,0	962,9	4012,2	340,3	84,4	35,3
2015	7012,6	705,7	6579,2	73,2	93,8	10,4
2016	9162,9	607,9	9122,7	553,6	99,6	91,1
2017	12361,2	694,4	11660,7	201,0	94,3	28,9
2018	14652,4	1239,3	13395,6	440,6	91,4	35,5

Джерело: побудовано авторами на основі [19]

Зростання надходжень відмічається по всіх основних податках, завдяки процесу бюджетування, який реально дозволяє стимулювати економічний розвиток.

Обсяг доходів бюджету міста Дніпра, без урахування трансфертів, в розрахунку на одного жителя з 2014 по 2017 роки збільшився у 2,9 рази та складав за 2014 рік – 2,6 тис. грн., а за 2017 рік – 7,5 тис. грн.

Видаткова частина бюджету міста Дніпра концентрується на таких основних напрямках: соціальна спрямованість; реалізація проектів, що сприяють розвитку економіки міста; реалізація Програми економічного та соціального розвитку міста.

Починаючи з 2017 року видаткова частина бюджету формується та виконується із застосуванням програмно-цільового методу.

Видаткова частина протягом 2014-2018 років зросла у 3,6 рази. Найбільшу питому вагу у загальному обсязі видатків бюджету міста становили видатки на утримання установ та закладів соціально-культурної сфери та на соціальний захист населення. Фінансування захищених видатків бюджету здійснювалося своєчасно і в повному обсязі.

Дані щодо видатків бюджету міста Дніпра за 2014-2018 роки наведені у таблиці 2. Важливою складовою загального бюджету є бюджет розвитку. З даних таблиці 2 видно, що з початку реформи децентралізації виконання бюджету розвитку за витратами значно зросло і залишається на стабільно високому рівні (з 19 до 73-78 %), а у абсолютних показниках за 2014-2018 роки виконання бюджету розвитку за витратами збільшилось у 15,2 рази.

Таблиця 2 - Показники видаткової частини бюджету м. Дніпра за 2014-2018 роки, млн. грн.

Роки	Найменування показника	План на рік	Виконання	Відсоток виконання
2014	Видатки, всього	5122,6	3836,7	74,9
	захищені статті	2416,9	2305,2	95,4
	бюджет розвитку	1179,9	224,6	19,0
2015	Видатки, всього	7525,8	6222,6	82,7
	захищені статті	4218,3	4049,1	96,0
	бюджет розвитку	1770,0	797,5	45,1
2016	Видатки, всього	10027,9	9469,6	94,4
	захищені статті	5130,1	4971,6	96,9
	бюджет розвитку	2718,8	2536,3	93,3
2017	Видатки, всього	12877,1	11943,3	92,7
	захищені статті	6868,0	6758,2	98,4
	бюджет розвитку	3484,2	2747,1	78,8
2018	Видатки, всього	15372,6	13932,0	90,6
	захищені статті	7604,2	7308,7	96,1
	бюджет розвитку	4693,5	3425,6	73,6

Джерело: побудовано авторами на основі [19]

Відповідно до методології стратегічного планування, проведення SWOT- аналізу є важливим інструментом і етапом здійснення комплексного аналізу територіального розвитку. Стратегія-2020 містить такий аналіз із детально виписаними пунктами, які стали підставою для подальшого аналізу і формування стратегічних напрямів та цілей.

Показовим для аналізу розвитку міста також можна вважати також впровадження різноманітних інвестиційних та соціальних проектів. Протягом 2017-2018 років, з метою

розробки заходів з енергозбереження, було обстежено понад 150 об'єктів житлового і нежитлового фондів бюджетних установ, комунальних закладів. На виконання системи моніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів було опрацьовано понад 482 об'єктів житлового і нежитлового фондів бюджетних установ, комунальних закладів і підприємств міської ради. По Програмі «Енергоефективна оселя» було відшкодовано 30% від розміру основної суми для 17 ОСББ та 1 ЖБК на загальну суму 1,23 млн. грн.

В рамках I етапу Бюджету участі на 2017 рік пройшло 64 проекти на суму 15,5 млн. грн. Станом на кінець 2018 року – 42 проекти реалізовано на суму 8,34 млн. грн. В рамках II етапу Бюджету участі 2018 рік пройшло 52 проекти на суму 15,3 млн. грн. Станом на кінець 2018 року – 37 проекти реалізовано на суму 8,6 млн. грн. Тобто, сформувалася тенденція до укрупнення проектів, що подаються і реалізуються у межах програм Бюджету участі, і прискорення темпів їх реалізації.

В той же час більшість програм розвитку не передбачали використання інструментів і механізмів розвитку, зокрема регіональних фінансових інституцій та інституцій розвитку.

Тривале неврахування просторових чинників при стратегічному плануванні обумовило необхідність коригування прийнятих стратегій і містобудівної документації, удосконалення методології стратегічного планування територіальних утворень.

В країнах світу просторове планування формулює принципи розвитку території. Цивілізація дедалі більше створює загрози для природи, життя і здоров'я людей. Тому планування відповідних заходів, спрямованих на досягнення цілей сталого розвитку, є необхідною умовою просторового розвитку. Сталий розвиток означає можливість забезпечити задоволення потреб теперішнього покоління, але й не ставити під загрозу задоволення потреб наступних поколінь. Тому документація з просторового планування повинна правильно враховувати екологічні проблеми, належне управління водними ресурсами, захист природної та культурної спадщини, а також вимоги, що виникають у зв'язку з необхідністю адаптації до змін клімату [20].

Документація з просторового планування, яка по суті є містобудівною документацією (МД), визначає можливості розвитку території і є основою отримання адміністративних дозволів на інвестування в розвиток території. Окрім цього, факт затвердження просторової документації радою громади, підвищує почуття стабільності серед мешканців, землевласників, інвесторів. Містобудівна документація є інструментом державного регулювання планування території, який створює підґрунтя для багатьох заходів, спрямованих на моніторинг, контроль, реконструкцію існуючих забудов; прогнозування, створення та розвиток території, інженерно-транспортної інфраструктури, рекреаційних та житлових зон тощо. Основними видами МД населеного пункту або ОТГ є: генеральний план, план зонування території, детальний план території. Розробці МД та інших планових документів передують аналіз використання громадою існуючої території. Важливо при цьому визначити території із складними інженерно-будівельними умовами забудови (рельєф, підтоплення тощо), зони можливих надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; узгодити державні, громадські та приватні інтереси щодо забудови території. При плануванні визначаються найбільш перспективні та оптимальні території для функціонального зонування [21].

Попри те, що Генеральний план м. Дніпропетровська переглядався у 2007 році, вже у 2017 році виникла необхідність нового перегляду основного містобудівного документу - Генерального плану. Нагальна потреба адаптації стратегії просторового розвитку м. Дніпра до змін у глобальному, національному і регіональному середовищі, розробка «Стратегії Дніпра 2030» обумовили оновлення і МД. У 2019 р. було затверджено нову МД «Внесення змін до генерального плану розвитку м. Дніпро» [22].

Поряд із такими позитивними рисами, як високий рівень інвестиційної привабливості, високий рівень розвитку усіх видів підприємництва, певний міжнародний імідж міста, аналіз використання території міста показав головну проблему - відсутність територіальних ресурсів для розміщення нових та розвитку існуючих підприємств міста Дніпра - і такі «вузькі місця»:

- порівняно низькі показники щільності населення в місті;
- недостатня розвиненість і довжина транспортної та інженерної мережі, що стало причиною її перевантаження і неефективності;
- місто знаходиться в оточенні переважно цінних і зрощуваних сільськогосподарських земель;
- внутрішні вільні від забудови землі переважно заболочені і відкриті, прогресує підтоплення і ерозія ґрунтів;
- проблеми в територіальному упорядкуванні вуличної мережі міста, зонуванні території, підходів до мостів і прибережних зон;
- навантаження транзитними транспортними потоками міських магістралей, що погіршує у цілому транспортну ситуацію у місті та його екологію;
- проблеми транспортної системи м. Дніпра: метрополітену, рухомого складу міського транспорту;
- стан утримання території - стихійні сміттєзвалища відходів, поведження з ТПВ.

Внесення змін до генерального плану було обумовлене необхідністю вирішення поточних питань забудови міста - зміни планувальних обмежень, зміни функціонального призначення окремих територій, розвиток магістральної вуличної мережі та міського транспорту. Новою МД передбачається більш раціональне використання внутрішніх територіальних ресурсів в існуючих адміністративних межах міста. Головним резервом компактного розвитку міста визначено вдосконалення функціонального зонування території міста (на зону загальноміського центру, житлову, виробничу і рекреаційну зони) і виконання технічних заходів з інженерної підготовки внутрішньої території міста. У зв'язку з цим в основу територіального упорядкування покладена ідея формування планувальних зон міста на основі реорганізації, нового будівництва і реконструкції міської вуличної мережі відповідно до сучасних вимог і перспективного розвитку міста [22].

Важливим напрямом просторового розвитку м. Дніпра стало формування єдиної системи зелених насаджень. У документі зазначалося, що необхідно розробити перспективну схему озеленення міста, їх реконструкцію і забезпечити переведення зелених насаджень загального користування в категорію земель рекреаційного призначення, що припинить забудову в зелених зонах міста та зменшення їх площ. Збільшення зелених зон (парків, дахів будівель, вертикального озеленення тощо) – одна з найактуальніших тенденцій у просторовому плануванні міст світу.

Паралельно із підготовчою роботою з внесення змін у Генеральний план м. Дніпра і початком формування нової для міста Стратегії-2030, відбулася підготовка і презентація доповіді «Цілі сталого розвитку: Дніпро-2030. Регіональна доповідь». Експерти проекту ПРООН разом з Агентством розвитку Дніпра серед 17 цілей сталого розвитку України шляхом проведення регіональних консультацій у 2016 та 2018 роках визначили і обґрунтували найважливіші цілі стратегічного розвитку Дніпра: [20]

- 1) ціль № 8 – сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх;
- 2) ціль № 11 – забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів;
- 3) ціль № 9 – створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій

індустріалізації та інноваціям;

4) ціль № 16 – сприяння побудові миролюбного й відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях.

Стратегічне екологічне оцінювання (СЕО) є одним з важливих інструментів забезпечення збалансованого розвитку території. З 2020 року вже і в Україні на законодавчому рівні закріплено вимогу розробки СЕО при формуванні стратегії розвитку будь-якої територіальної одиниці. В Дніпропетровському регіоні – одному з перших в Україні – СЕО було проведено ще під час підготовки «Стратегії-2020» [23].

Отже, прийняття нової містобудівної документації, формулювання визначальних для регіону цілей сталого розвитку підготували «грунт» для розробки нової стратегії розвитку міста «Стратегія Дніпра 2030» (далі – Стратегія-2030) [12]. Її розробка також була викликана такими об'єктивними обставинами, як:

- завершення терміну дії попередньої стратегії міста;
- вимоги і необхідність узгодження стратегії з новою нормативно-правовою базою;
- необхідність зміни пріоритетів під впливом глобальних, національних та регіональних тенденцій [24-26].

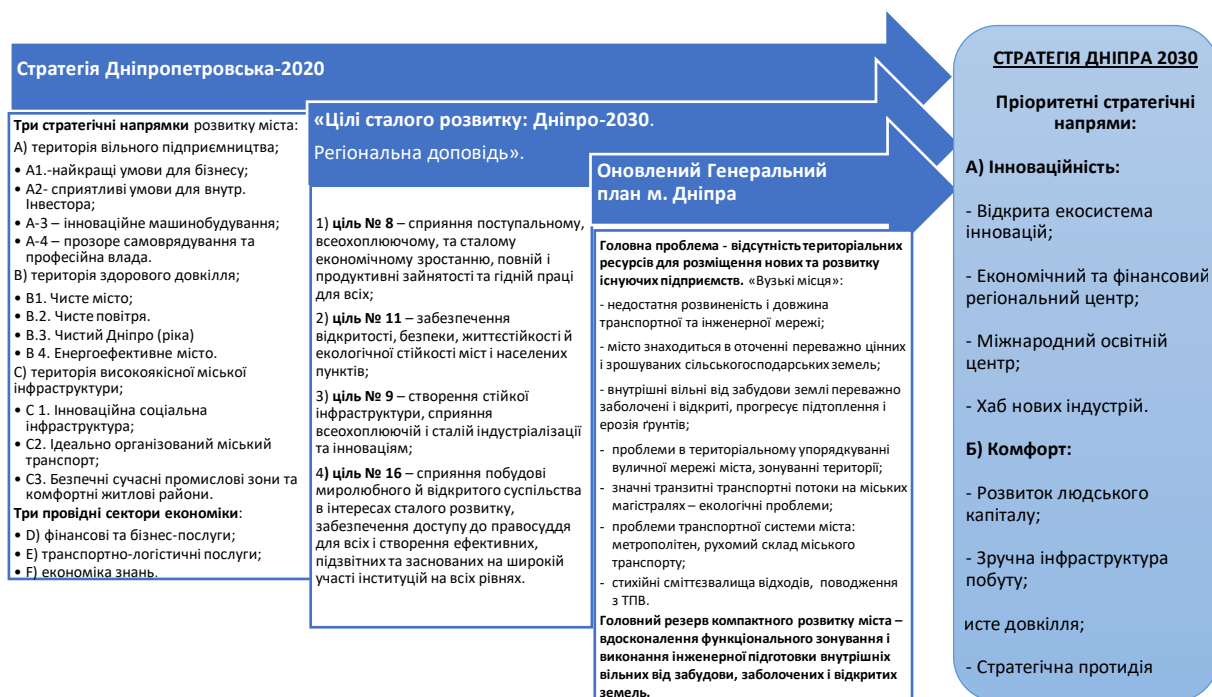
«Стратегія Дніпра 2030» на даний час ще знаходиться на стадії громадського обговорення і де-факто місто розвивається на базі попередньої Стратегії-2020. Але у новій стратегії знайшли відображення не лише сучасні тренди, а й виклики майбутнього - виокремлено невідворотні та варіативні тренди, які визначають можливість реалізації різних сценаріїв розвитку.

У якості глобальних невідворотних було визначено такі тренди: роботизація, цифрова трансформація бізнесу, зменшення традиційної ресурсної бази, зростання енергоефективності та відновлювальних джерел енергії, гонка освоєння космосу, структурні зміни в економіці, поширення інтернет-банкінгу та блокчейну, розподіленого доступу та інших новітніх підходів, зростання тривоги та популізму, міграція, децентралізація, віртуалізація.

Серед глобальних варіативних трендів виокремлено: подальшу глобалізацію, зміну ринків під впливом інформаційних технологій, штучний інтелект, поширення електронних валют, розвиток біотехнологій та зростання тривалості життя, концентрацію ресурсів на інноваціях, стирання меж між бізнесом і життям (бізнес як хобі), поширення популярності освіти і самоосвіти та популярності простих моделей, рішень та відповідей. Крім глобальних було визначено також локальні варіативні тренди, до яких віднесено: запит на зміни в українському суспільстві, розвиток малого і середнього бізнесу, зростання заробітних плат, зростання зрілості бізнесу тощо.

На основі аналізу зібраної інформації перед початком розроблення стратегічних та оперативних цілей було проведено моделювання чотирьох сценаріїв розвитку міста Дніпра у довготривалій перспективі, один з яких - реалістичний (цільовий) - обрано за основний орієнтир. Автори Стратегії-2030, серед яких не лише місцева влада, а й громадські організації, політичні партії, широке представництво громади, польські колеги-експерти, прагнуть бачити своє місто зручним і доступним (як з точки зору транспортних шляхів, так і ментальності), із розвиненою сферою освіти і культури, високим рівнем підприємництва і ефективним управлінням, для чого варто імплементувати активний світовий досвід МЕР на своїй території. Дніпро майбутнього – це глобальне місто, де молоді люди можуть себе реалізувати і прагнуть залишатися.

Візуалізацію зміни трендів, узгодженості ключових напрямків, цілей і пріоритетів, що містяться в основних стратегічних документах з просторового розвитку міста Дніпра представимо у вигляді процесної моделі (рис. 1).

Рисунок 1. Модель узгодження пріоритетів просторового розвитку м. Дніпра (за основними стратегічними документами)

Джерело: побудовано авторами на основі [12-13, 20, 22]

Для наочності відмінностей проведемо порівняльний аналіз формулювань бачення міста Дніпра у Стратегії-2020 і Стратегії-2030 (таблиця 3).

Таблиця 3 - Компаративний аналіз бачення міста Дніпра у стратегіях

Дніпропетровськ-2020 – це місто:	Дніпро-2030 – це місто:
<ul style="list-style-type: none"> • зі сприятливим бізнес-середовищем, відкрите світові • економіки знань, яка забезпечує якісні робочі місця високоефективної конкурентоспроможної промисловості • з розвинутим до рівня міжнародних стандартів фінансовим, транспортно-логістичним та інформаційно-комунікаційним секторами економіки; • екологічно-коректного середовища для громади; • гармонійної співпраці, на засадах публічно-приватного партнерства, бізнесу і професійної влади, що забезпечують високі стандарти рівня і якості життя. 	<ul style="list-style-type: none"> • яке є мегаполісом, що динамічно розвивається і входить у 10 світових космічних центрів; • з амбітною ІТ-спільнотою та унікальними медиками, які відкрили “вікно можливостей” для зростання іміджу Дніпра серед глобальних міст світу; • що посідає впевнену позицію серед десяти світових центрів космічної галузі; • з новими фінансовими інститутами; • де високі стандарти комфорту повсякденного життя, відновлена екологічна безпека та ефективне управління зробили Дніпро привабливим містом, в якому хочеться жити та працювати.

Джерело: побудовано авторами на основі [12-13]

Принципова відмінність Стратегії-2030 від Стратегії-2020 полягає в тому, що вона ґрунтується не тільки на ретроспективі і поточній ситуації, а має задавати орієнтири подальшого розвитку шляхом формування візії майбутнього міста, досягнення якої і є метою стратегічного планування. В рамках стратегічних напрямів визначено оперативні цілі та завдання, розписані терміни виконання (від 1 до 10 років), зазначені виконавці і співвиконавці. Індикатором досягнення результату виконання «Стратегії Дніпра 2030» стане високе місце м. Дніпра у рейтингу Best City Rankings, а у якості еталону обрано місто Сіетл.

Висновки. Дніпро є одним з найбільших українських міст з населенням близько мільйона осіб. Реформа децентралізації дала позитивний результат для бюджету міста Дніпра – доходи бюджету міста зросли у 3,4 рази. Пропорційно збільшилися і видатки місцевого бюджету, переважно - на інвестиційні та соціальні проекти, і цілі розвитку. Джерела доходів бюджету міста включають податкові надходження, в тому числі близько 40% місцевих податків. До основних видаткових зобов'язань відносяться: освіта, охорона здоров'я та комунальне господарство. Протягом 2017-2019 років сформувалася тенденція до прискорення темпів реалізації і укрупнення проектів, що подаються і реалізуються у межах програм Бюджету участі.

Розробка нової стратегії розвитку міста «Стратегія Дніпра 2030» була обумовлена низкою чинників нормативно-правового характеру та необхідністю визначення нових векторів розвитку в умовах змін на глобальному, державному та регіональному рівні. Її формування ґрунтувалося на визначенні найважливіших для регіону цілей сталого розвитку і новій містобудівній документації міста. Новими стратегічними документами закріплено амбітну мету – вивести Дніпро на рівень, що забезпечить йому конкурентоспроможність не лише на регіональному та національному рівні, а й у міжнародних масштабах.

Проведений компаративний аналіз і представлена модель демонструє узгодженість ключових напрямків, цілей і пріоритетів, що містяться в основних стратегічних документах з просторового розвитку міста Дніпра. Оскільки методологія стратегічного планування передбачає моніторинг реалізації стратегії, який є завершальним етапом стратегічного плану, подальші дослідження авторів будуть спрямовані на аналіз досягнення стратегічних і оперативних цілей, ключових індикаторів Стратегії-2030.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Scott, A., & Storper, M. (2003). Regions, globalization, development. *Regional studies*, 37(6-7), P. 579-593.
2. Hirschman, A. O., & Sirkin, G. (1959). Investment criteria and capital intensity once again. *The Quarterly Journal of Economics*, 72(3), P. 469-471.
3. Myrdal, G. (1959). Teoría económica; y regiones subdesarrolladas (No. 04; HB130, M8.).
4. Lucas, R. (1988) On the mechanics of economic development, *Journal of Monetary Economics* 22(1) 2-42.
5. Romer, P. (1993) Idea gaps and object gaps in economic development, *Journal of Monetary Economics*, 32(3), pp. 543-573.
6. Стадницький Ю. І., Данилович Т. Б., Музиченко О. В., Войцеховська В. В., Симак А. В., Висоцький А. Л., Стадницька Ю. Ю. (2013). Просторова організація економічних систем. Львів: Новий Світ. 272 с.
7. Захарченко П. В., Несторенко Т. П., Попова О. Ю., Ткачук О. В. та ін. (2012). Просторова економіка: концепції, моделі та регіональні аспекти : монографія / за ред. П. В. Захарченко, Т. П. Несторенко. Бердянськ. 316 с.

8. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Валентюк І. В., Ткачук А. Ф. (2017). Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади: навч. посіб. К. 121 с.
9. Практичний посібник «Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування». (2020). Ч.1. Сучасні моделі, концепції та ресурси: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf
10. Місцевий економічний розвиток: стратегічне планування. URL: <http://www.mled.org.ua/eng/strategic>
11. Кейс-стаді «Розробка стратегій розвитку міст в Україні: інструкція та огляд практик». (2019). URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/PLEDDG_strategic_planning.pdf
12. Стратегія Дніпра 2030. URL: https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/prezentaciya_strategii_dnipra_2030.pdf
13. Стратегічний план розвитку міста Дніпропетровська до 2020 року. URL: http://www.mled.org.ua/media/docs/0_SP_Dnipropetrovsk_fin_Ukr.pdf
14. Про державне прогнозування та розроблення програм соціально-економічного розвитку України. Закон України від 02.12.2012 № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.
15. Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF#Text>
16. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text>
17. Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року. [Електронний ресурс] : Затверджено Постановою КМУ від 6 серпня 2014 р. № 385. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
18. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/rozvitku-dnipropetrovskoi-oblasti-na-period-do-2020-roku.pdf>
19. Звіти про виконання бюджету. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/category/zviti-pro-vikonannya-byudzhetu/>
20. Цілі сталого розвитку: Дніпро-2030. Регіональна доповідь. Дніпро, 2018 URL: <https://www.ua.undp.org › dam › docs › SDGreports>
21. Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури ОТГ. U-LEAD з Європою, URL: www.rdp.regionet.org.ua/sp
22. Містобудівна документація «Внесення змін до генерального плану розвитку м. Дніпро». Пояснювальна записка. Київ, 2019. URL: https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/dnipro_2019_poyasnyvalna_zapiska.pdf
23. Стратегічна екологічна оцінка: досвід упровадження в містах України. Кейс-стаді. Федерація канадських муніципалітетів. Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст». (2019). URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/Keys-Study-CEO.pdf>
24. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932.
25. Про затвердження методики розроблення, проведення моніторингу і оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального

господарства України від 31.03.2016 № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>

26. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. [Електронний ресурс]: Затверджено Постановою КМУ від 5 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>

REFERENCES

1. Scott, A., & Storper, M. (2003). Regions, globalization, development. *Regional studies*, 37(6-7), 579-593.
2. Hirschman, A. O., & Sirkin, G. (1958). Investment criteria and capital intensity once again. *The Quarterly Journal of Economics*, 72(3), 469-471.
3. Myrdal, G. (1959). Teoría económica; y regiones subdesarrolladas (No. 04; HB130, M8.).
4. Lucas Jr., R (1988) On the mechanics of economic development, *Journal of Monetary Economics* 22(1) 2-42.
5. Romer, Paul (1993) Idea gaps and object gaps in economic development, *Journal of Monetary Economics*, 32(3), pp. 543-573.
6. Stadnyts'kyi YU.I., Danylovykh T.B., Muzychenko O.V., Voytsekhovs'ka V.V., Symak A.V., Vysots'kyi A.L., Stadnyts'ka YU.YU. (2013). *Prostorova orhanizatsiya ekonomichnykh system*. L'viv: Novyy Svit, 2013. 272 s.
7. Zakharchenko P. V., Nestorenko T. P., Popova O. YU., Tkachuk O. V. ta in. (2012). *Prostorova ekonomika: kontseptsii, modeli ta rehional'ni aspekty : monohrafiya / za red. P. V. Zakharchenko, T. P. Nestorenko*. Berdyans'k, 2012. 316 s.
8. Berdanova O. V., Vakulenko V. M., Valentyuk I. V., Tkachuk A. F. (2017). *Stratehichne planuvannya rozvytku ob'yednanoyi terytorial'noyi hromady: navch. posib. K. 121 s.*
9. *Praktychnyy posibnyk «Mistsevyi ekonomichnyy rozvytok: modeli, resursy ta instrumenty finansuvannya»*. (2020). CH.1. Suchasni modeli, kontseptsii ta resursy: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf
10. *Mistsevyi ekonomichnyy rozvytok: stratehichne planuvannya*. URL: <http://www.mled.org.ua/eng/strategic>
11. Keys-stadi «Rozrobka stratehiy rozvytku mist v Ukrayini: instruktsiya ta ohlyad praktyk». (2019). URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/PLEDDG_strategic_planning.pdf
12. *Stratehiya Dnipra 2030*. URL: https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/prezentatsiya_strategii_dnipra_2030.pdf
13. *Stratehichniy plan rozvytku mista Dnipropetrovska do 2020 roku*. URL: http://www.mled.org.ua/media/docs/0_SP_Dnipropetrovsk_fin_Ukr.pdf
14. Pro derzhavne prohnozuvannya ta rozroblennya prohram sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayiny : Zakon Ukrayiny vid 02.12.2012 № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>.
15. Pro rozroblennya prohnoznykh i prohramnykh dokumentiv ekonomichnoho i sotsial'noho rozvytku : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 26.04.2003 № 621. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF#Text>
16. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2015 roku URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF#Text>
17. Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku Ukrayiny na period do 2020 roku. [Elektronnyy resurs] : Zatverdzheno Postanovoyu KМУ vid 06.08.2014 № 385. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

18. Stratehiya rozvytku Dnipropetrovskoi oblasti na period do 2020 roku. URL: <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/media/uploaded-files/rozvitku-dnipropetrovskoi-oblasti-na-period-do-2020-roku.pdf>
19. Zvity pro vykonannya biudzhetu. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/category/zviti-pro-vikonannya-byudzhetu/>
20. Tsili staloho rozvytku: Dnipro-2030. Rehional'na dopovid'. (2018). URL: <https://www.ua.undp.org › dam › docs › SDGreports>
21. Posibnyk z pytan' prostorovoho planuvannya dlya upovnovazhenykh orhaniv mistobuduvannya ta arkhitektury OTH. U-LEAD z Yevropy. URL: www.rdpa.regionet.org.ua/sp
22. Mistobudivna dokumentatsiya «Vnesennya zmin do heneral'noho planu rozvytku m. Dnipro». Poyasnyval'na zapyska. Kyiv. (2019). URL: https://dniprorada.gov.ua/upload/editor/dnipro_2019_poyasnyvalna_zapiska.pdf
23. Stratehichna ekolohichna otsinka: dosvid uprovozhennya v mistakh Ukrayiny. Keys-stadi. Federatsiya kanads'kykh munitsypalitetiv. Proekt mizhnarodnoyi tekhnichnoyi dopomohy «Partnerstvo dlya rozvytku mist». (2019). URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/11/Keys-Study-CEO.pdf>
24. Poryadok rozroblennya rehional'nykh stratehiy rozvytku i planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi, a takozh provedennya monitorynhy ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi zaznachenykh rehional'nykh stratehiy i planiv zakhodiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 11.11.2015 № 932.
25. Pro zatverdzhennya metodyky rozroblennya, provedennya monitorynhy i otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi rehional'nykh stratehiy rozvytku ta planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi : Nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy vid 31.03.2016 № 79. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>
26. Derzhavna stratehiya rehional'noho rozvytku na 2021-2027 roky. [Elektronnyy resurs]: Zatverdzheno Postanovoyu KМУ vid 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#n11>

Биркентале В.В., к.э.н., доцент, Донецкий национальный университет имени Василя Стуса
Лисогорская Т.В., Донецкий национальный университет имени Василя Стуса

ТЕНДЕНЦИИ И ПРИОРИТЕТЫ ПРОСТРАНСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ ГОРОДА ДНЕПРА

Работа посвящена теоретико-методологическим и прикладным аспектам исследования такой актуальной проблемы на уровне мезоэкономики как пространственное развитие городов. Проанализированы современные тенденции в стратегическом планировании пространственного развития территорий на примере города Днепра. Сравнительный анализ двух стратегических планов города показал, что в новой «Стратегии Днепра 2030» больше внимания уделяется освещению проблем территории и направлениям их решения. Приоритетами города на следующее десятилетие определено: инновационность, комфорт и идентичность. Доказано, что достижение экономического развития и повышения конкурентоспособности Днепра находятся в тесной связи с оптимизацией использования имеющейся территории города, решением проблем градостроительства и экологии. Стратегической целью пространственного развития города Днепра является обеспечение его конкурентоспособности не только в пределах Украины, но и в мире. Проанализирована согласованность стратегических направлений и целей Стратегии-2030 с обновленным

Генеральным планом города и наиболее приоритетными для города Целями устойчивого развития.

Ключевые слова: пространственное развитие, местное экономическое развитие, стратегическое планирование, стратегия, устойчивое развитие, конкурентоспособность территории, город, градостроительство, экологические проблемы.

V. Birkentale, Assoc. Professor, Vasyl Stus Donetsk National University

T. Lisogorska, Vasyl Stus Donetsk National University

TRENDS AND PRIORITIES OF SPATIAL DEVELOPMENT OF DNIPRO CITY

The paper is devoted to theoretical-methodological and applied research aspects of such actual problem at the regions level as spatial development of cities. Modern tendencies in strategic planning of spatial development of territories on the example of Dnipro city were analyzed. According to comparative analysis of the two strategic plans of the city were showed that in the new "Strategy of the Dnipro 2030" more attention pays to the coverage of the territory problems and the directions of their solution. The city's priorities for the next decade are: innovation, comfort and identity. In the paper is proved that the economic development achieving and competitiveness increasing of Dnipro city are closely related to the optimization of using of the existing city territory, solving problems of urban planning and ecology. The strategic goal of the Dnipro city's spatial development is to ensure its competitiveness not only in Ukraine but also in the world. The consistency of the strategic directions and goals of the Strategy-2030 with the updated Master City Plan and the most priority city goals for sustainable development were analyzed.

Keywords: spatial development, local economic development, strategic planning, strategy, sustainable development, territorial competitiveness, city, urban planning, environmental issues.